

Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2020

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys:	24.5.2021
Asianumero:	995/00.01.02.00.01/2021
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö
Hyväksyjä:	Jaana Mikkola
Laatija/laatijat:	Taina Mikkonen, Sari Salminen, Helena Hepola ja Sanna Varjus
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA	3
2. VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	4
3. TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS.....	9
3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys.....	9
3.2. Puutteiden analyysi.....	12
4. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE.....	19
5. ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	19
5.1. Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen	19
5.2. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet	20
6. VALVONNAN RESURSSIT	21
7. MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN	22

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Yksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevista strategisista tavoitteista on vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyvyn paraneminen. Ruokaviraston vaikuttavuuspäämäärä tukee tämän tavoitteen saavuttamista varmistamalla osaltaan, että eläimet ovat terveitä ja että eläinten hyvinvointi paranee. Tavoitteen toteutumista seurataan tunnusluvuilla: eläinten hyvinvoinnin osalta vaatimukset täyttävien pitopaikkojen osuus tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa tulisi olla vähintään 85 %. Ruokavirasto myös seuraa oman strategiansa mukaisesti toiminnan tehokkuutta ja laatua seuraamalla muun muassa tuotantoeläintilojen otantavalvontojen ja eläinkuljetusten valvontasuunnitelmien toteutumisastetta.

Eläinsuojeluvalvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin osittain. Otantaan perustuvista tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastuksista toteutui 95 %, yhtä toimipistettä lukuun ottamatta aluehallintovirastot pääsivät täysin tai lähes täysin niille asetettuihin tavoitteisiin. Otantatarkastuksia ei ole laajennettu kattamaan uusia tuotantoeläinlajeja vuoden 2008 jälkeen, johtuen lähinnä aluehallintovirastojen valvontaresurssitilanteesta. Kaupallisia eläinkuljetuksia tarkastettiin hieman edellisvuotta enemmän, mutta tavoitteesta jäätin silti selkeästi (toteuma 64 %). Aluehallintovirastot tekivät aiempaa enemmän tarkastuksia, mutta eivät ihan päässeet tavoitteeseen ja alueelliset erot ovat suuria. Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrä ylitti 6000 tarkastuskäynnin rajan jo kuudetta vuotta peräkkäin. Kuten edellisnäkin vuonna, suurin osa tarkastuksista kohdistui lemmikkieläinten pitoon.

Tuotantoeläintilojen otantavalvonnoissa valvontaa on vuodesta 2017 lähtien kohdistettu painotetusti tietyn eläinlajin pidon valvontaan. Käytännössä painotetun eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän. Vuonna 2020 valvonnan kohdennuksesta luovuttiin koronatilanteen takia.

Koko maan osalta tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa havaittujen laiminlyöntien määrä (27 %) on hieman pienempi kuin edellisvuonna (30 %). Tavoitetta vaatimukset täyttävien tuotantoeläintilojen otantatarkastuskohteiden määrästä (85 %) ei siis saavutettu. Vaikka tarkastustuloksissa oli eläinlajikohtaisia eroja, broilereita lukuun ottamatta laiminlyöntien määrä väheni hieman kaikilla tarkastetuilla eläinlajeilla. Sellaisia laiminlyöntejä, joissa piti ryhtyä eläinsuojelulain mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi, havaittiin yhdellä nautatilalla.

Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnassa tavoitteena on, että vähintään 90 % tarkastetuista eläinkuljetuksista täyttää vaatimukset. Vuonna 2020 tavoitteeseen päästiin jälleen yksittäisen ylitysvuoden jälkeen. Laiminlyöntejä havaittiin 8 %:ssa tarkastetuista kuljetuksista.

Epäilyyn perustuvien tarkastusten tulokset noudattavat aikaisempien vuosien linjaa. 29 % kaikista käynneistä havaittiin epäkohtia, joiden vuoksi eläinten omistajalle tai haltijalle annettiin joko määräys korjata puutteet määräajassa tai kielto jatkaa eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä. Noin 10 % käynneistä havaittiin vakavia laiminlyöntejä, ja viranomaiset ryhtyivät kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Teurastamoiden eläinsuojelullisen tilanteen varmistamiseksi tavoitteena on, että jokaisessa teurastamossa tehdään päivittäisvalvonnan lisäksi teurastamon kaikki eläviin eläimiin kohdistuvat toiminnot kattava dokumentoitu eläinsuojelutarkastus vähintään kerran vuodessa. Kohdennetumpia tarkastuksia tehdään aina tarpeen mukaan. Teurastamoita valvovia viranomaisia ohjattiin ja koulutettiin aktiivisesti. Painopisteenä oli erityisesti uusien tarkastuseläinlääkärien perehdytys eläinten hyvinvoinnin valvontaan teurastamolla ja teuraseläinkuljetuksissa.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan painotettua otantaa kehitettiin edelleen ja siinä hyödynnettiin monia erilaisia potentiaalisia riskitekijöitä. Tavoitteena on kehittää menetelmiä ja yhteistyömuotoja, joilla eläinten hyvinvoinnin ongelmat voidaan tunnistaa nykyistä aikaisemmin ja valvontaa painottaa riskikohteisiin. Valittujen painotusten vaikutusten ja toimivuuden arviointi valvonnassa on jatkuva prosessi, jolloin tehokkaimmiksi osoittautuneiden riskitekijöiden käyttöä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Tuotantoeläintilojen otantatarkastusten tunnuslukutavoitteiden seurannassa ja tulkinnassa tulee huomioida tavoitteiden osittainen ristiriita, sillä mitä paremmin valvonta kohdentuu riskitiloille, sitä todennäköisemmin myös laiminlyöntejä löytyy.

Keskushallinnon ja alueellisen hallinnon välistä tiivistä yhteistyötä jatkettiin edelleen muun muassa koulutuksen, yhteisten linjauskeskustelujen ja tehokkaan tiedonvälityksen avulla. Valvonnan yhdenmukaisuutta edistettiin valvontaohjeita kehittämällä, tiedottamalla ja kouluttamalla. Myös eri viranomaisten väliseen yhteistyöhön panostettiin usean aluehallintoviraston alueella. Vaikka vaativien ja kiireellisten eläinsuojelutapausten priorisointi sekä uusien valvontaeläinlääkärien tukeminen ovat edelleen työllistäneet läänineläinlääkäreitä, toiminta on samalla parantanut valvonnan vaikuttavuutta ja laatua.

Kokonaisarviona voidaan todeta, että eläinsuojeluvalvonta on kaikista haasteista huolimatta ollut tehokasta ja vaikuttavaa ja varmistanut siten omalta osaltaan eläinten hyvinvointia maassamme.

2. VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi sekä tuotantoeläintiloille että eläinten kuljetuksiin tehdään suunnitelmallisia tarkastuksia. Maatilojen valvonnat tehdään otantaan perustuen. Eläinkuljetuksia tarkastetaan sekä eläinten lastaus- ja purkupaikoilla että maanteillä. Eläinten hyvinvointia valvotaan myös osana täydentäviä ehtoja, joiden vaatimusten noudattaminen on tiettyjen maataloustukien ehtona.

Otantaan perustuvien tarkastusten osuus muodostaa kuitenkin vain osan eläinsuojeluvalvonnan kokonaisuudesta. Luvan- ja ilmoituksenvaraisia kohteita sekä teurastamoita valvotaan säännöllisesti. Lisäksi eläinsuojeluviranomaiset tekevät tarkastuksen aina, kun on syytä epäillä, että eläimiä on kohdeltu säännösten vastaisesti.

Valvontatuloksia seurataan pääasiassa koko maan tasolla, mutta myös tulosten alueellinen jakautuminen aluehallintovirastojen toimipisteiden välillä selvitetään. Erityisesti kiinnitetään huomiota suunnitellun valvonnan toteumaprosenttiin sekä havaittujen säännöstenvastaisuuksien ja niiden johdosta suoritettujen toimenpiteiden suhteeseen.

Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset

Otantatarkastuksen kohteet valitaan sekä satunnaisotannalla (20-100 %) että kohdennetusti (0-80 %) ilman epäilyä eläinsuojelusäännösten rikkomisista. Valvonnan sekä sen riskiperusteisuuden tehostamisen ja kehittämisen vuoksi tuotantoeläintilojen otantavalvonnassa on painotettu vuodesta 2017 alkaen vuosittain tiettyä eläinlajia. Tällöin tämän eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän ja myös kohdennukset vaihtelevat vuosittain eläinlajin mukaan. Kokonaisvalvontamäärä ei kuitenkaan juurikaan kasva, sillä vastaavasti muita tuotantoeläinlajeja valvotaan määrällisesti vähemmän. Korona-epidemia vaikutti vuoden 2020 valvontamääriin ja valvonnan toteuttamiseen, minkä vuoksi eläinlajikohdennusta ei toteutettu.

Edellisten vuosien valvontojen ja niiden analysoinnin tuloksia hyödynnettiin myös vuoden 2020 otannoissa. Painotetussa otannassa huomioitiin muun muassa tilan aiempi valvontahistoria, korvamerkkitulaukset, puutteet merkinnässä ja rekisteröinnissä sekä eläinilmoituksissa, tilan eläinmäärä ja kadonneet eläimet sekä eläinten hyvinvointikorvauksen hakeminen. Painotukset ja niiden toimivuus vaihtelevat eläinlajeittain, sillä kaikista eläinlajeista ei ole saatavilla riskinarvioitiin soveltuvaa rekisteritietoja. Noin puolet painotetuista tiloista valitaan täydentävien ehtojen painotuksilla, jotka eivät ole suoraan eläinten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä.

Valvottavien tilojen lukumäärät on päätetty kansallisesti. Vaikka komissio ei ole esittänyt vaatimuksia valvontamääristä, otannan tulee kuitenkin olla edustava. Vuosittaiset otantamäärät ovat vaihdelleet. Vuonna 2020 tarkastettavaksi valittiin noin 7 % lammas- ja 4 % vuohitiloista, joilla on vähintään 20 eläintä, 7 % kaikista turkistiloista, 3 % sikatiloista, 3 % broileritiloista sekä 3 % nautatiloista, joilla on vähintään 10 nautaa.

Tarkastettavaksi määrättiin yhteensä 341 tuotantoeläintilaa. Tarkastuksista toteutui 314 eli 95 % (Taulukko 1). Tarkastetuiksi lasketaan myös tilat, joilla ei tarkastushetkellä ole eläimiä (31). Tiloista 9:ää ei valvottu (esim. lopettaneet toimintansa), mutta ne on kuitenkin huomioitu määrittäessä tarkastusten toteumaprosenttia. Kuuden aluehallintoviraston alueella tarkastettiin kaikki tai lähes kaikki valvontaan valitut tilat. Sen sijaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston valvontaveloitteesta toteutui vain 81 %. Ahvenanmaan valtioviraston ja Itä-Suomen tilanne kohentui ilahduttavasti aiemmista vuosista virastojen päästessä 100-prosenttisesti valvontatavoitteeseen. Länsi- ja Sisä-Suomen jääminen valvontatavoitteesta johtuu viraston oman raportoinnin mukaan koronalinjauksista, joiden mukaan turkistiloille ei juurikaan tehty otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia.

Taulukko 1. Tuotantoeläintiloilla tehtävien otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten lukumäärät eläinlajeittain vuonna 2020.

Eläinlaji	Määrätyt tarkastukset, kpl	Toteutuneet tarkastukset, kpl*	Toteumaprosentti*
Naudat	217	216	100
Lampaat	52	52	100
Turkiseläimet	43	18	58
Siat	22	21	100
Munivat kanat	0	0	-
Vuohet	1	1	100
Broilerit	6	6	100
Yhteensä	341	314	95

* Huomioitu myös tilat, joilla ei tarkastushetkellä eläimiä tai joita ei voida valvoa.

Eläinkuljetusten tarkastukset

Eläinkuljetusasetus edellyttää, että viranomaiset tarkastavat vuosittain riittävän määrän kaupallisia eläinkuljetuksia. Vuonna 2020 läänineläinlääkäreiden tarkastustavoite perustui aluehallintoviraston alueella myönnettyjen eläinkuljettajalupien lukumäärään, jolloin tarkastustavoite on suhteutettu alueella toimivien eläinkuljettajien määrään. Läänineläinlääkärit on määrätty tarkastamaan vähintään niin monta eläinkuljetusta, mikä vastaa 25 %:a aluehallintoviraston alueella myönnettyjen eläinkuljettajalupien määrää. Läänineläinlääkäreiden tavoitteena oli tarkastaa koko maassa vähintään 118 eläinkuljetusta.

Teurastamoilla kunkin tarkastuseläinlääkäriin tavoitteeksi on määrätty tehdä vähintään 11 eläinkuljetustarkastusta vuosittain, poikkeuksena pienteurastamot, joissa riittää yksi tarkastus pienteurastamo kohden. Lisäksi Lapin aluehallintoviraston alueella oli tavoitteena tarkastaa vähintään 12 porokuljetusta teurastamolla.

Kaupallisten eläinkuljetusten tarkastustavoite vuonna 2020 oli yhteensä noin 680 tarkastusta. Tarkastuksia tehtiin 432 kpl (2019 424 kpl), joten tarkastusten määrä nousi hieman edellisestä vuodesta. Tavoitteesta jäätin silti selvästi ja toteutuma oli noin 64 %.

Aikaisempien vuosien tapaan suurimman osan tarkastuksista (345 kpl) tekivät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa kuljetusten purkamisen yhteydessä. Lisäksi läänineläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit tarkastivat kuljetuksia tien päällä (40 kpl) ja lähtöpaikoissa (22 kpl) ja muissa määräpaikoissa (25 kpl). Suurin osa tarkastuksista kohdistui nauta-, siipikarja- ja sikakuljetuksiin, lisäksi tarkastettiin hevos-, poro- ja lammaskuljetuksia sekä yksi kanien kuljetus. Yli kahdeksan tuntia kestäviä kuljetuksia tarkastettiin 23 kpl.

Läänineläinlääkäreiden tekemien tarkastusten määrä nousi edellisistä vuosista (2020 83 kpl, 2019 57 kpl). Tarkastusmäärissä oli edelleen alueellisia eroja. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto jäi tavoitteestaan vain yhden tarkastuksen päähän (2020 27 tarkastusta) ja Etelä-Suomen ja Lounais-Suomen aluehallintovirastot ylittivät keskimääräisen toteumaprosentin (70 %). Tarkastuseläinlääkärien tekemien tarkastusten lukumäärä oli samalla tasolla kuin edellisenä vuotena (348 2019, 312 2018, 280 2017 ja 319 2016). Lapin aluehallintoviraston alueelle asetettu tavoite

tarkastaa vähintään 12 porokuljetusta teurastamalla toteutui, tarkastuksia tehtiin 17. Lisäksi tarkastettiin yksi porokuljetus lähtöpaikassa.

Kaupallisten kuljetusten eläinsuojelutarkastuksia kohdennetaan edellisen vuoden valvontatulosten perusteella tietyntyyppisiin kuljetuksiin etenkin, jos niissä on havaittu epäkohtia. Tarkastuksia yritetään myös suunnata kuljetuksiin, joiden kokemuksen perusteella arvioidaan mahdollisesti aiheuttavan riskin eläinten hyvinvoinnille. Lisäksi tarkastuksia kohdennetaan mahdollisuuksien mukaan sellaisiin kuljetustyyppisiin, joihin tarkastukset eivät ole aiemmin kohdentuneet, jotta saataisiin viitteitä siitä, millaisissa kuljetuksissa eläinten hyvinvointi vaarantuu. Läänineläinlääkäreitä pyydettiin tekemään tarkastuksia maantiekuljetusten aikana ja kuljetusten lähtöpaikoissa. Tarkastuksia pyydettiin kohdentamaan edellisten vuosien tapaan hevosten ja välityseläinten kuljetuksiin.

Suuri osa (48 %) läänineläinlääkäreiden tekemistä tarkastuksista tehtiin maantiekuljetusten aikana. Lähtöpaikoissa (25 % 2020, 16 % 2019, 13 % 2018) ja määräpaikoissa (26 % 2020, 23 % 2019, 14 % 2018) tehtävien tarkastusten määrät ovat nousseet.

Eläinkuljetusasetuksen edellyttämien tarkastusten lisäksi eläinkuljetuksia tarkastetaan muulloinkin ilman epäilyä säädösten rikkomisesta. Näitä tarkastuksia tekevät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa ja poliisit normaalin liikennevalvonnan yhteydessä. Myös rajaeläinlääkäreillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus ilman epäilyä omalla toimialueellaan. Lisäksi aluehallintovirastoilla ja kunnaneläinlääkäreillä on toimialueellaan oikeus tarkastaa eläinkuljetus silloin, kun epäillään, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisesti. Ruokavirastolla ei tällä hetkellä ole tilastotietoa epäilyn perusteella tehdyistä eikä ilman epäilyä tehdyistä muista eläinkuljetustarkastuksista.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Epäilyyn perustuvia tarkastuskäyntejä raportoitiin yhteensä 6046 kpl, mikä on 312 käyntiä vähemmän kuin edellisenä vuonna. 23 % näistä käynneistä oli aiemmin tarkastettuun kohteeseen tehtyjä uusintatarkastuksia, joiden tarkoituksena oli varmistaa, että annettuja määräyksiä on noudatettu. Lisääntyneeseen tarkastusten määrään on 2010-luvun alusta lähtien vaikuttanut valtion varoin kuntiin tai kuntayhtymiin perustettujen, valvontaan keskittyvien virkaeläinlääkärien virkojen täyttäminen. Lisääntyneet valvontaresurssit on kunnissa edelleen suunnattu epäilyyn perustuvien kohteiden valvontaan. Lisäksi läänineläinlääkärit ovat tehneet erityisesti vaativimpia epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia suorittavat eläinsuojeluviranomaisten lisäksi tai apuna myös aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat. Uusia eläinsuojeluvalvojia valtuutettiin viimeksi marraskuussa 2018 järjestetyn kurssin jälkeen. Valtuutettuja eläinsuojeluvalvojia on aluehallintovirastoissa yhteensä 13 henkilöä. Eläinsuojeluvalvojat suorittavat tarkastuksia pääosin yhdessä virkaeläinlääkäriin tai poliisin kanssa. Eläinsuojeluvalvojien yksin tekemistä tarkastuskäyntien määristä vuonna 2020 ei ole tietoa saatavilla. Aluehallintovirastoilla ei ole tilastotietoa poliisin ja terveystarkastajien yksinään suorittamista tarkastuksista. Suuri osa terveystarkastajien eläinsuojelukäynneistä tehdään yhdessä kunnaneläinlääkäriin kanssa, jolloin ne raportoidaan virkaeläinlääkäriin tekemänä tarkastuksina.

Teurastamojen eläinsuojeluvalvonta

Vuonna 2015 laaditun teurastamovalvonnan toimenpidesuunnitelman mukaisesti teurastamoiden tarkastuseläinlääkäreiden on tullut suorittaa jokapäiväisen valvontatehtävänsä lisäksi erillinen, kaikki eläviin eläimiin liittyvät toiminnot kattava dokumentoitu eläinsuojelutarkastus vähintään kerran vuodessa. Sen lisäksi pienempiä kokonaisuuksia koskevia dokumentoituja tarkastuksia tulisi tehdä säännöllisesti. Lainsäädännön noudattamisen varmistamisen lisäksi näiden erikseen dokumentoitujen teurastamotarkastusten tavoitteena on kerätä mahdollisimman yhtenäistä tietoa teurastamoiden eläinsuojeluvalvonnasta. Tuloksia käydään läpi läänineläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden koulutuspäivillä. Lisäksi tuloksia käytetään hyväksi valvonnan ohjauksen parantamisessa.

Valvontatavoitteeseen ei kaikilta osin päästy. 15 isosta teurastamosta 12:ssa tehtiin vuoden aikana vähintään yksi kirjattu, kaikki toimet kattava eläinsuojelutarkastus. Pienteurastamojen osalta tarkastus tehtiin 25 laitoksessa, osassa kahdesti. Pienteurastamoista jäi siten tarkastamatta 18. Tarkastamatta jääneiden laitosten osalta vuosittaista tarkastusta ei joko tehty, tai se tehtiin myöhässä, jolloin se raportoituu vuoden 2021 tarkastusten yhteydessä. Yhteensä dokumentoitiin 39 tarkastusta 37 eri teurastamoon.

Epäkohtia havaittiin kymmenessä teurastamossa, joista kahdessa laitokselle annettiin eläinsuojelulain mukainen määräys täyttää velvollisuutensa annetussa määräajassa. Muiden osalta toimenpiteet olivat jo käynnissä, tai asiaa vietiin eteenpäin neuvonnallisin keinoin. Edellisten vuosien tapaan teurastamojen tarkastuksilla havaituista epäkohdista suurin osa johtui laitoksen puutteellisesta omavalvontamenettelystä. Yleisin epäkohta oli tainnutusvälineiden huoltokirjanpidon laiminlyönti. Eläinten säilytystiloissa ei kaikissa teurastamoissa ollut näkyvillä vaadittuja merkintöjä eläinten saapumisajankohdasta ja karsinakohtaisesta enimmäiseläinmäärästä. Konkreettisimmat ja suoraan eläinten hyvinvointiin vaikuttavat ongelmat säilytystiloissa liittyvät kuitenkin isojen teurastamoiden vanhentuneisiin eläinten säilytystiloihin tai niiden osiin, joiden uusiminen edellyttää laitokselta investointeja. Nautojen säilytyksessä teurastamolla käytetään yleisesti putkirakenteisia yksittäiskarsinoita, joiden mitoituksessa ei kaikissa tiloissa ole riittävästi huomioitu tuotantoeläinten kasvanutta kokoa. Tällöin sonneilla tai isokokoisilla lehmillä ei ole karsinassa riittävästi liikkumatilaa käydä makuulle eikä nousta ylös. Ongelma korostuu, jos eläimiä joudutaan säilyttämään pitkään. Säilytystilojen rakennusratkaisuissa ei aina ole myöskään huomioitu riittävästi yli 12 tuntia säilytettävien eläinten lisävaatimuksia, kuten asianmukaisen mukavuustason tarjoamista karsinan kuivituksen tai esimerkiksi parsimatton muodossa, tai maidossa olevien lypsylehmien lypsyä.

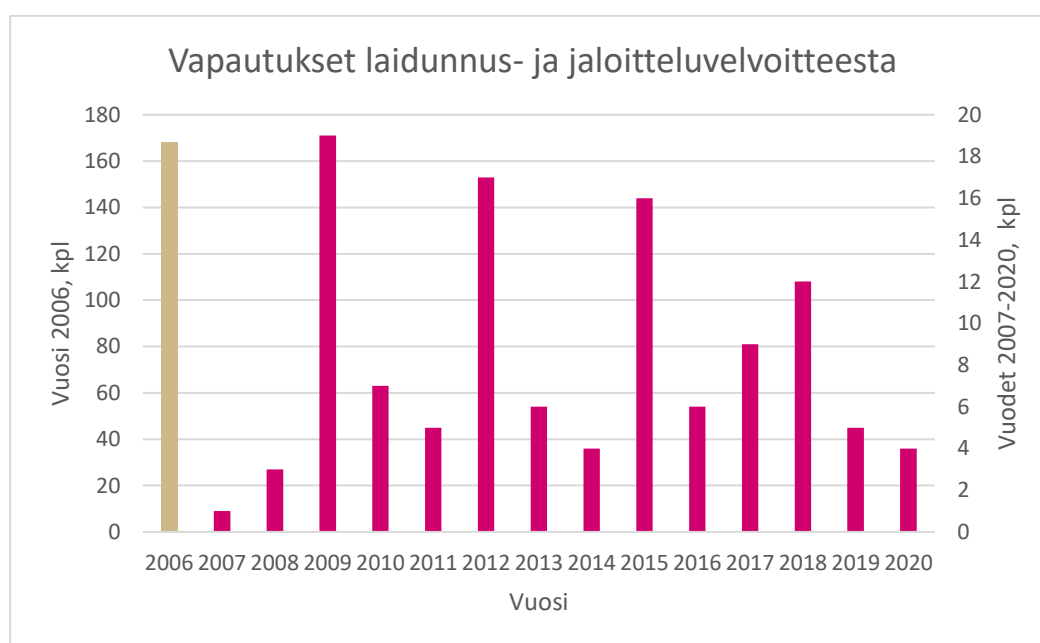
Vuonna 2020 toiminnassa oli 58 teurastamoa, joista osassa toimintaa oli vain lyhyen ajan tai yksittäisiä päiviä vuodesta. Näistä 50 teurastamoa on ollut toiminnassa koko edeltävän viiden vuoden ajan (2016-2020). Tänä aikana toiminnassa olleista teurastamoista 94 %:ssa on tehty dokumentoitu, kaikki eläviin eläimiin kohdistuvat toimet kattava eläinsuojelutarkastus vähintään kerran, ja 20 %:ssa kaikkina viitenä vuotena. Kolmeen (6 %) toiminnassa olleista teurastamoista ei tehty viiden vuoden aikana yhtään kirjattua tarkastusta. Näidenkin teurastamojen teurastustoiminta on virkaeläinlääkärin valvonnassa, mutta valvonnan dokumentointi on ollut puutteellista. Teurastamot, joissa ei tehty yhtään dokumentoitua tarkastusta viiden vuoden aikana, olivat kaikki pieniä, vai osan aikaa vuodesta toimivia teurastamoja.

Aluehallintovirastojen alueelliset valvontahankkeet

Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman osana olevan Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) mukaisesti aluehallintovirasto voi valita edellisten vuosien valvonnan tulosten perusteella myös alueellisen valvonnan painopisteen, johon tarkastuksia suunnataan. Tarvittaessa alueen kuntien valvontaeläinlääkärit osallistuvat valvonnan toteutukseen. Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nautojen hyvinvoinnin valvonnan painopisteenä oli valvonnan kannalta tuntemattomat nautatilat. Projektin jatkuu vuonna 2021, jonka jälkeen tulokset kootaan ja analysoidaan.

Vapautukset laidunnus- ja jaloitteluvälvoitteesta

Alla olevassa kaaviossa on kuvattuna aluehallintovirastoista saatujen tietojen mukaiset vapautukset laidunnus- ja jaloitteluvälvoitteesta, joka koskee kytkettyinä pidettäviä lypsylehmiä ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavia hiehoja. Vapautus myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vapautuksia myönnettiin eniten vuonna 2006, jolloin säännös tuli voimaan. Suurin osa myönteisistä päätöksistä annettiin tuolloin tiloille, jotka olivat luopumassa jaloitteluvaatimuksen kohteena olevien nautojen pidosta. Luopumista oli mahdollista pitää perusteena, jos hakija luopui näiden tuotantoeläinten pidosta vuoden 2007 loppuun mennessä.

3. TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

3.1. Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Eläinsuojelutarkastuksessa voidaan tarkastetun asian todeta olevan 1) kunnossa, 2) kunnossa, mutta toimijan tarvitsevan neuvoja tai 3) tarkastuksessa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun.

Eläinten pitopaikoissa eläimen omistajalle tai haltijalle annettavilla neuvoilla pyritään edistämään eläimen hyvinvointia ja vaikuttamaan siihen, että tarkastuksessa ilmenneet lievät eläinsuojelulliset epäkohdat korjataan. Jos eläinsuojelutarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen antaa eläimen omistajalle tai haltijalle kiellon jatkaa säännöstenvastaista toimintaa tai määräyksen laittaa eläimen pitopaikka, olosuhteet, hoito ja käsittely lain edellyttämälle vähimmäistasolle. Tarvittaessa aluehallintovirasto voi tehostaa annettua päätöstä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, viranomainen voi tarkastuskäynnillään ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lemmikkieläinten vakavissa laiminlyöntitapauksissa päädytään useimmiten eläinten kiireelliseen haltuunottoon. Tuotantoeläimille järjestetään ensiapuna ruokaa ja juomaa sekä hoitaja paikan päälle, tai vaihtoehtoisesti järjestetään hoitoa muualla. Mikäli eläinten hoito ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, ne voidaan myydä, teurastaa tai lopetetaan.

Tuotantoeläimille tehdyissä otantatarkastuksissa eläinsuojeluvaatimuksia ei noudatettu 27 %:lla tiloista (75/283) (Taulukko 2). Kiireellisiin toimenpiteisiin johtavia laiminlyöntejä havaittiin yhdellä nautatilalla.

Taulukko 2. Otantaan perustuvat tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastukset ja niiden perusteella suoritettavat toimenpiteet vuonna 2020.

Eläinlaji	Tarkastusten määrä*	Laiminlyöntien määrä		Toimenpiteiden määrä		Kiireellisten toimenpiteiden määrä	
	kpl	kpl	% tarkastuksista	kpl	% laiminlyönneistä	kpl	% laiminlyönneistä
Naudat	200	60	30	47	78	1	2
Lampaat	49	8	16	4	50	0	0
Turkis-eläimet	7	0	0	0	0	0	0
Siat	20	5	25	1	20	0	0
Munivat kanat	0	0	0	0	0	0	0
Vuohet	1	0	0	0	0	0	0
Broilerit	6	2	33	0	0	0	0
Yhteensä	283	75	27	52	69	1	1

* Tarkastetut tilat, joilla oli tarkastushetkellä eläimiä

Eläinkuljetuksissa viranomainen ryhtyy eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain mukaisiin toimenpiteisiin, jos hän havaitsee eläinkuljetuksessa säännöstenvastaista toimintaa. Viranomainen voi määrätä eläinkuljettajan korjaamaan havaitut rikkomukset. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, viranomainen voi muun muassa määrätä välittömästi eläimet palautettavaksi suorinta tietä lähtöpaikkaan tai kuljetettavaksi suorinta tietä määräpaikkaan tai kuljetusvälineen korjattavaksi tilapäisesti siten, että eläinten välitön vahingoittumisen vaara estetään. Jos eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ei ole muita keinoja, valvontaviranomaisen on huolehdittava, että ne lopetetaan.

Viranomaiset tarkastivat 432 kaupallista eläinkuljetusta ja havaitsivat säädösten vastaista toimintaa yhteensä 33 kuljetuksessa eli noin 8 %:ssa. Kaiken kaikkiaan tarkastuksissa todettiin 97 laiminlyöntiä, sillä osassa kuljetuksista havaittiin useita epäkohtia samalla kertaa. Viranomaiset ryhtyivät hallinnollisiin toimenpiteisiin

7 kuljetuksessa eli noin 1,6 %:ssa tarkastetuista kuljetuksista (Taulukko 3). Välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ei jouduttu ryhtymään kertaakaan.

Taulukko 3. Eläinkuljetustarkastukset ja niissä tehdyt viranomaistoimenpiteet 2020

	Tarkastusten määrä	Laiminlyöntien määrä		Toimenpiteiden määrä*	
	kpl	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Yhteensä	432	33	8	7	1,6

* eläinkuljetusasetuksen 23 ja 26 artiklan sekä eläinkuljetuslain 37 §:n mukaiset toimenpiteet

Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten yhteydessä annettiin kieltoja tai määräyksiä 1725 kohteessa (Taulukko 4). Vajaa 500 näistä kielloista tai määräyksistä annettiin uusintatarkastuksen yhteydessä, mikä tarkoittaa, että aiemmalla tarkastuksella annettuja kieltoja tai määräyksiä ei ollut noudatettu, tai kohteessa oli uusintatarkastuksella paljastunut uusia puutteita. 158 uusintatarkastusta päättyi kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymiseen. Niin kiireellisten kuin muidenkin toimenpiteiden %-osuus tarkastuksista oli sama kuin edellisenä vuonna. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna on havaittavissa, että viranomaistoimenpiteisiin johtaneiden tarkastusten osuus on pienentynyt. Kun vuosina 2009-2010 lähes joka toinen tarkastuskäynti johti viranomaistoimenpiteisiin, on tällä hetkellä viranomaistoimenpiteisiin päätyneiden tarkastuskäyntien osuus kaikista tarkastuskäynneistä alle 40 %. Merkille pantavaa on kuitenkin, että samaan aikaan kiireellisten toimenpiteiden osuus kaikista viranomaistoimenpiteistä on kasvanut. Vuonna 2010 14 prosenttia kaikista toimenpiteistä oli kiireellisiä, kun vuonna 2019 osuus oli jo 25 prosenttia ja vuonna 2020 27 %. Vastaavasti kieltojen ja määräysten osuus on samalla ajanjaksolla pienentynyt 86 prosentista 73 prosenttiin. Lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvu selittää kiireellisten tapauksien määrän kasvun.

Taulukko 4. Epäilyyn perustuvat tarkastukset ja niiden perusteella tehdyt toimenpiteet 2020

	Tarkastusten määrä	Kiellot ja määräykset		Kiireelliset toimenpiteet	
	kpl	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Yhteensä	6046	1725	29	628	10

Eläinlajeittain raportoituina kieltoja tai määräyksiä annettiin tarkastusten määrään suhteutettuna tuotantoeläintiloilla hieman useammin kuin lemmikkikohteissa. Lukumäärällisesti tarkasteltuna kieltoja ja määräyksiä annettiin kuitenkin enemmän lemmikkieläinkohteissa, johtuen lemmikkieläinkohteiden suuremmasta tarkastusmäärästä. Kiireellisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin lemmikkieläinkohteissa sekä lukumäärällisesti että prosentuaalisesti tarkasteltuna huomattavasti useammin kuin tuotantoeläintarkastuksilla (Taulukko 5.) Eläinlajeittain raportoitujen tulosten osalta tulee huomioida, että yksittäisten tarkastuskäyntien lukumäärä ei ole yhtä korkea. Jos tarkastuskäynti kohdistuu useampaan eläinlajiin, se raportoituu eläinlajeittain tarkasteltuna useampana tarkastuksena. Lisäksi on huomattava, että vuonna 2020 tästä eläinlajikohtaisesta tarkastelusta puuttuu noin 550 tarkastuskäyntiä, joita ei ole ehditty Lounais-Suomen aluehallintovirastossa tallentaa raportointiin mennessä.

Taulukko 5. Epäilyyn perustuvien tarkastusten perusteella tehdyt toimenpiteet 2020 eläinlajeittain.

Eläinryhmä	Kiellot ja määräykset ¹		Kiireelliset toimenpiteet ¹	
	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Tuotantoeläimet	952	38	112	5
Lemmikkieläimet	1288	28	563	12

Muu eläin tai määrittelemätön	43	29	36	24
Yhteensä	2283	31	711	10

¹ Tarkastuskäynti raportoitu useampaan kertaan, jos kohteessa on useampia eri eläinlajeja, joihin toimenpiteet kohdistuvat.

3.2. Puutteiden analyysi

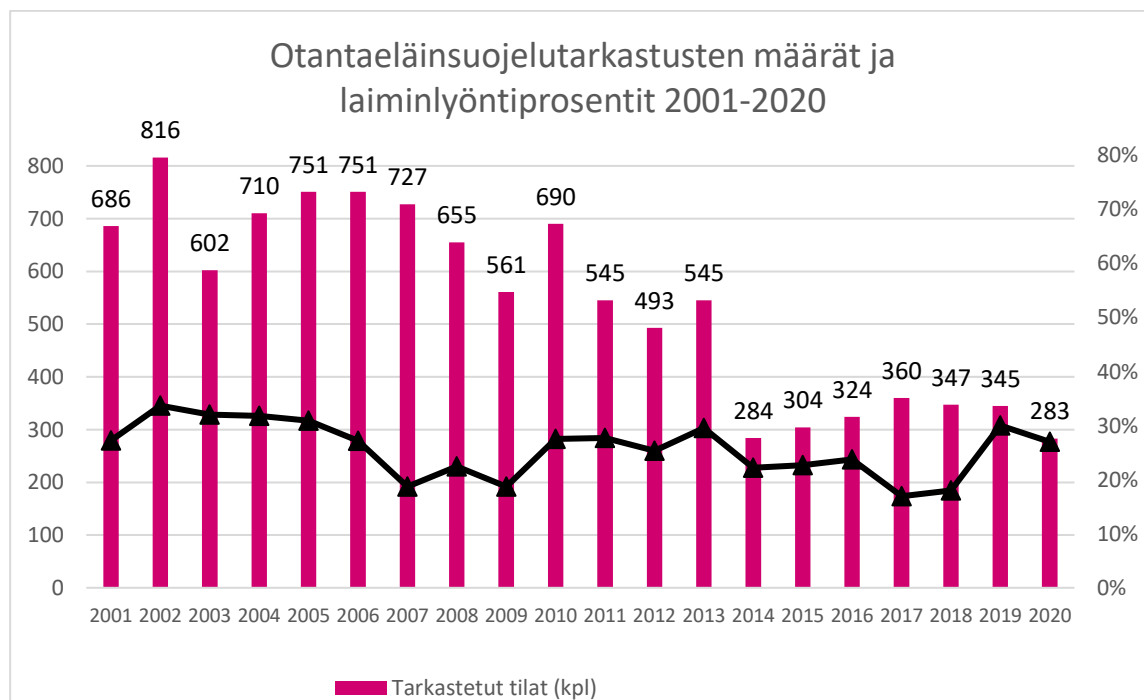
Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset

Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa sellaisten tilojen osuus, joilla oli laiminlyöntejä (27 %), laski hieman edellisestä vuodesta (30 %) (Kaavio 1). Broileritiloja lukuun ottamatta laiminlyöntien osuudet vähenivät jonkin verran kaikilla tarkastetuilla eläinlajeilla. Tarkastetuilla turkistiloilla ei havaittu laiminlyöntejä lainkaan. Alueellisessa vertailussa suhteellisesti eniten laiminlyöntejä todettiin Ahvenanmaalla, Itä-Suomessa ja Lapissa.

Valvontatulosten tilastollisen analyysin mukaan riskiotanta toimi hyvin. Riskiotantaan kuuluvilla tiloilla oli merkittävästi suurempi riski laiminlyönneille (30 %) kuin satunnaisesti valituilla tiloilla (7 %). 159 tilan valvonnassa käytettiin täydentävien ehtojen valvonnan eli myös muiden kuin eläinten hyvinvoinnin sektoreiden painotuksia. Verrattaessa eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen riskiotantojen toimivuutta, eläinten hyvinvoinnin otanta toimi paremmin.

On hyvä huomioida, että pienellä otoskoolla ei ole realistista eikä tarkoituksenmukaista etsiä tilastollisesti merkitseviä eroja. Myös sattumalla voi tällöin olla merkittävä vaikutus tuloksiin.

Kaavio 1. Tarkastettujen tilojen lukumäärä vuosina 2010 - 2020 ja niiden tilojen osuus, joilla havaittu laiminlyöntejä.

Tarkastetuista *nautatiloista* 30 prosentilla havaittiin laiminlyönnejä. Tämä on hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin (34 %). Kaikista nautoilla havaituista laiminlyönneistä 32 % todettiin vasikoilla (2019 30 %). Vasikoiden pidon yleisimmät laiminlyönnit ovat kohdistuneet vuodesta toiseen pääosin pitopaikan puhtauteen ja turvallisuuteen sekä tilavaatimuksiin. Vuonna 2020 painottuivat erityisesti pitopaikan ja eläinten puhtauteen liittyvät laiminlyönnit. Vasikoilla ei ollut asianmukaista, puhdasta ja kuivaa makuupaikkaa 16 tilalla ja 10 tilalla ei tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioidusta eikä eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta huolehdittu riittävästi. Ulkotarhan vaatimukset eivät täytyneet 12 tilalla ja yhdeksällä tilalla rehu ja juomavesi eivät pysyneet puhtaina.

Vanhemmilla nautoilla (yli 6 kuukautta) yleisimmät laiminlyönnit koskivat pitopaikan turvallisuutta ja puhtaana pitoa sekä eläinten hyvinvoinnista huolehtimista. Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioidusta ei huolehdittu riittävästi 22 tilalla (11 %). 16 %:lla tarkastetuista tiloista (31 tilaa) nautoilla ei ollut puhdasta ja kuivaa makuupaikkaa (vuonna 2019 8 %). 19 tilalla oli laiminlyönnejä ulkotarhan turvallisuudessa ja kuivana pysymisessä ja 10 tilalla, joilla naudat olivat ympärivuotisesti ulkona, säänsuojan makuualue ei pysynyt riittävän kuivana. Eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta ei huolehdittu 23 tilalla (12 %) ja sorkkahoitoon liittyviä puutteita oli 5,5 % tiloista eli saman verran kuin edellisellä vuonna (2019 5 %, 2018 1,4 %). Kahdeksalla tilalla oli valaistukseen liittyviä puutteita. Ruokinnassa ja juotossa havaittiin puutteita kuten edelliselläkin vuonna. Nautojen saatavilla ei ollut päivittäin riittävästi vettä 11 tilalla (2019 10 tilaa) ja kuudella tilalla kylmäpihaston juoma-astiat eivät olleet lämmitettäviä. Kahdeksalla tilalla naudat eivät saaneet riittävästi niille sopivaa rehua. Neljällä tilalla havaittiin kytkettynä pidettävien lehmien ja hiehojen laidunnus- tai jaloittelutarhavaatimuksen laiminlyönti (3 tilaa vuonna 2019). Viidellä tilalla todettiin, ettei tilalla ollut riittävästi henkilökuntaa. Suurin osa sekä vasikoilla että aikuisilla nautoilla havaituista laiminlyönneistä kohdistui edelleen suoraan eläinten hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin, sillä kirjanpidon puutteiden osuus kaikista epäkohdista oli 4 % (2019 4 %).

Valvontatulosten tilastollisen analyysin mukaan nautatilojen painotettu otanta toimi hyvin, sillä satunnaisotannalla ja erityyppisillä painotetuilla otannoilla oli tilastollisesti merkitsevää eroa laiminlyönnin riskin suhteen. Eläinten hyvinvoinnin painotuksilla valituilla tiloilla oli laiminlyönnejä eniten (49 %), seuraavaksi eniten täydentävien ehtojen painotuksilla valituilla tiloilla (23 %) ja vähiten satunnaisotannalla valituilla tiloilla (3 %). Huomioitaessa sekä eläinten hyvinvoinnin että täydentävien ehtojen painotuksilla valvotut tilat, joissa painotetaan myös muita kuin eläinten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, ero satunnaisten ja painotetulla otannalla valittujen tilojen (35 %) välillä pieneni eron säilyen kuitenkin merkitsevä.

Nautatilojen painotetussa valvonnassa käytettiin useita aiempien valvontatulosten analyysien perusteella valittuja riskitekijöitä. Näistä tilastollisesti merkitseviksi osoittautuivat tässä aineistossa muun muassa tilan aiemmat puutteet eräissä valvonnoissa. Tiloilla, joilla on ollut aiempia eläinsuojelusäädösten rikkomuksia, puutteita (67 %) havaittiin merkitsevästi useammin kuin jos aiempia laiminlyönnejä ei ollut (40 %). Vastaavasti, jos tilalla on ollut puutteita aiemmissä täydentävien ehtojen valvonnoissa, laiminlyönnejä (53 %) oli merkitsevästi useammin kuin aiemmin kunnossa oleilla tiloilla (15 %). Mikäli tilalla oli puutteita viimeisimmässä merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa, havaittiin laiminlyönnejä (75 %) merkitsevästi enemmän kuin jos näitä laiminlyönnejä ei ole (40 %).

Käytetyllä menetelmällä valittiin otokseen tilat, joilla oli eniten riskipisteitä. Jos tila on saanut eläinsuojeluvälön riskipisteitä yhteensä 5-7, tilalla on merkitsevästi

suurempi todennäköisyys laiminlyönnille (55 %), kuin jos pisteitä on alle 5 (28 %). Niillä tarkastetuilla tiloilla, jotka olivat hakeneet eläinten hyvinvointikorvausta (EHK) (14 kpl), ei havaittu lainkaan laiminlyöntejä. Sen sijaan, jos nautatila ei ollut hakenut EHK:ta, sillä oli merkitsevästi todennäköisemmin laiminlyönti (27 %) kuin tukea hakeneilla.

Tilanteissa, joissa tarkastettu asia on täyttänyt lainsäädännön vaatimuksen, mutta eläinten hyvinvointia olisi tarpeen edistää, tilalle voidaan antaa eläinsuojelulain mukaisia neuvoja tilanteen parantamiseksi. Näillä tiloilla oli merkitsevästi suurempi riski laiminlyönnille. Ennako-odotusten vastaisesti, jos nautatilalla ei ole ollut rekisteritietojen mukaan tilalla teurastettuja nautoja, niin tilan riski laiminlyönnille on merkitsevästi suurempi (66 %) kuin jos nautoja on teurastettu tilalla (36 %).

Sellaisilla nautatiloilla, joilla rekisteri-ilmoitukset tehdään puhelimitse ja lomakkeilla tai jotka ovat kuolinpesän tai perikunnan omistuksessa on suurempi todennäköisyys laiminlyönteihin (lähes merkitsevä vaikutus). Näin on myös tiloilla, joilla on aiemmissa eläinsuojelun otantavalvonnoissa ollut useita laiminlyöntejä. Sen sijaan nautojen lukumäärällä, kadonneilla nautoilla, ilmoitusviiveillä tai eläintyyppillä ei ollut vaikutusta valvontatulokseen. Myöskään sillä, että EHK-tukea hakeneelle tilalle ei ole tukea myönnetty tai että tilaa ei ole valvottu EHK:ssa, ei ollut vaikutusta valvontatulokseen.

Lammastiloilla laiminlyöntien osuus laski edellisvuodesta (20 → 16 %). Tilaa kohti laskettuna laiminlyöntejä oli keskimäärin 2,9 (3,7 vuonna 2019). Yleisimmin puutteita havaittiin eläinten hyvinvointiin suoraan liittyvissä vaatimuksissa. Pitopaikan puhtauteen sekä pitopaikan rakennusten ja laitteiden kuntoon ja turvallisuuteen liittyviä puutteita havaittiin 10 kertaa. Eläinten terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista ja puhtaudesta ei huolehdittu riittävästi yhdellä tilalla. Sopivan rehun riittävässä saannissa oli puutteita yhdellä tilalla. Kirjanpidon puutteiden osuus kaikista epäkohdista oli 9 %.

Lampailla painotuksella ja satunnaisesti valittujen tilojen valvontatuloksella ei ollut merkitsevää eroa. Tämä johtui suureksi osaksi siitä, että lammastiloilla käytettiin täydentävien ehtojen valvonnan eli pääasiassa muiden kuin eläinten hyvinvoinnin sektoreiden painotuksia.

Eläinsuojelutarkastuksessa voidaan tarkastetun asian todeta olevan kunnossa, mutta toimijan silti tarvitsevan eläinsuojelulain mukaisia neuvoja, jotta eläinten hyvinvointi voidaan turvata myös jatkossa. Valvontatulosten tilastollisessa analyysissä lammastiloilla, joille oli annettu eläinsuojelulain mukaisia neuvoja, havaittiin merkitsevästi enemmän laiminlyöntejä (46 %) kuin tiloilla, jotka neuvoja eivät ole tarvinneet (6 %). Myös jos tila on saanut aiemmin seuraamuksia täydentävien ehtojen valvonnassa, sillä oli suurempi riski laiminlyönnille.

Lammastiloilla, joilla uuhien keskimääräinen lukumäärä on yli 130, oli enemmän laiminlyöntejä (33 %) kuin alle tämän (9 %). Ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä. Lisäksi tilalla oli suurempi riski laiminlyönnille, jos syntyneiden karitsojen keskimääräinen lukumäärä/uuhi oli alle kaksi.

Tarkastetuilla *turkiseläintiloilla* (7 tilaa) ei havaittu puutteita, mikä on ensimmäinen kerta nykyvuotoisen raportoinnin historiassa. Seitsemän edellisen vuoden aikana laiminlyöntejä on esiintynyt 25 % - 66 % tarkastetuista turkistiloista. Vuonna 2020 kaikki tilat valittiin satunnaisesti ja koronapandemian vuoksi niitä valvottiin vähän. Lisäksi koronariskin vuoksi turkistilojen valvonnassa pyrittiin välttämään erityisesti minkkitiloja, joilla vuotta aiemmin havaittiin laiminlyöntejä kettutiloja enemmän.

Niiden *sikatilojen* osuus, joilla havaittiin laiminlyönnejä (5 tilaa), väheni edellisestä vuodesta (41 → 25 %). Tilaa kohti laskettuna laiminlyönnejä oli keskimäärin 7,8, mikä on lähes kolme kertaa enemmän kuin vuotta aiemmin (2,7). Suuri osa laiminlyönneistä liittyi tilojen puhtaana pitoon tai kuivitukseen (14 kpl). Lisäksi puutteita virikemateriaalin tarjoamisessa havaittiin viidellä tilalla. Kahdella tilalla arvioitiin, että niillä ei ole riittävästi pätevää henkilökuntaa. Yhdellä tilalla siat eivät saaneet asianmukaista rehua riittävästi. Useina vuosina yleisiä kirjanpidon puutteita havaittiin vain yhdellä tilalla.

Sikatilojen valvonnassa käytettiin täydentävien ehtojen valvonnan eli pääasiassa muiden kuin eläinten hyvinvoinnin sektoreiden painotuksia. Vaikka kaikki laiminlyönnit olivat riskiperusteisesti valituilla tiloilla, todennäköisesti havaintomäärien vähäisyyden vuoksi valvontatulosten tilastollisessa analyysissä ei ollut merkitsevää eroa satunnaisesti ja painotuksella valittujen tilojen välillä. Jos sikatilalla on ollut aikaisemmin seuraamuksia täydentävien ehtojen valvonnoissa, niin sillä on merkitsevästi suurempi riski laiminlyönnille (75 %) kuin valvonnassa kunnossa olleella tilalla (15 %).

Päinvastoin kuin muilla eläinlajeilla, sikatilalla oli suurempi riski laiminlyönnille, jos tilalle ei ole annettu eläinsuojelulain mukaisia neuvoja. Sikojen lukumäärällä tai tilan tuotantomuodolla ei ollut vaikutusta valvontatulokseen.

Tarkastetulla *vuohitilalla* ei ollut laiminlyönnejä.

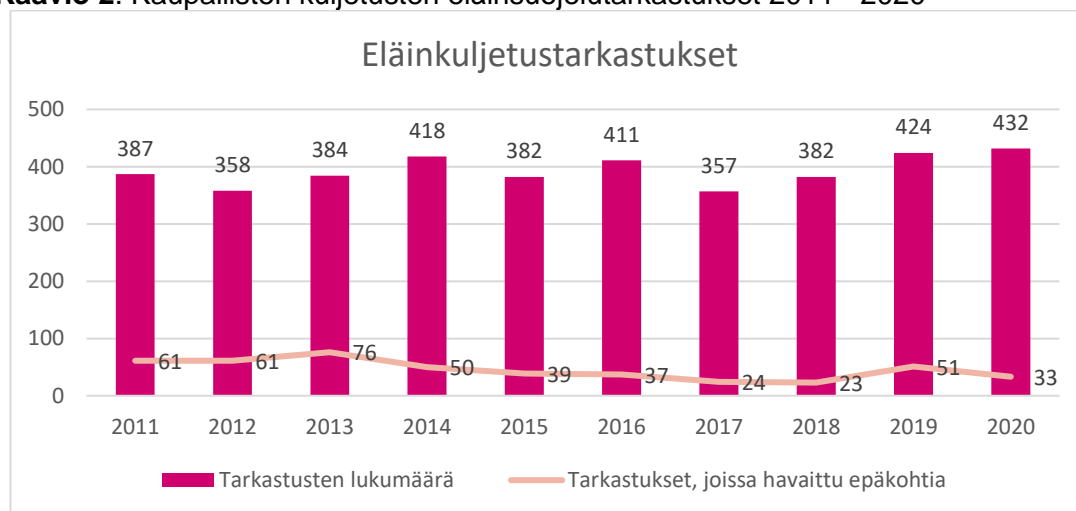
Kahdella broileritilalla kuudesta tarkastetusta raportoitiin laiminlyönnejä. *Munivien kanojen* pitopaikkoja ei tarkastettu.

Havaittaessa säännöstenvastaista toimintaa viranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi. Vuonna 2020 tiloille tehtävissä otantatarkastuksissa viranomaisen antoi kieltoja, määräyksiä tai ryhtyi kiiretoimenpiteisiin 71 %:ssa tapauksista, joissa laiminlyönnejä havaittiin. Luku on laskenut usean vuoden ajan, mutta kahtena viime vuotena kuitenkin ilahduttavasti kohonnut (2019 60 %; 2018 48 %; 2017 49 %; 2016 68 %, 2015 64 %, 2014 78 %, 2012 - 2013 yli 90 %). Suhteellisesti eniten eläinsuojelulain mukaisia kieltoja tai määräyksiä laiminlyöntitapauksissa annettiin Itä-Suomen ja Etelä-Suomen aluehallintovirastoissa ja vähiten Ahvenanmaalla, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Lounais-Suomen aluehallintovirastoissa. Eläinsuojelullisia neuvoja annettiin 43 %:lle tarkastetuista tiloista, joilla oli eläimiä.

Eläinkuljetusten tarkastukset

Eläinkuljetuksissa laiminlyöntien osuus (8 %) tarkastuksissa palasi aiempien vuosien tasolle vuoden 2019 nousun (12 %) jälkeen. Epäkohtia todettiin yhteensä 33 kuljetuksessa 432:sta, ja yksittäisiä epäkohtia havaittiin kaikkiaan 97 kappaletta. Epäkohdat olivat pitkälti samoja kuin edellisinäkin vuosina. Eniten havaittiin puutteita kuljetusasiakirjoihin, kuljettajien pätevyystodistuksiin ja eläinkuljettajalupiin liittyvissä vaatimuksissa (61 kpl, joka on 63 % kaikista havaituista). Toiseksi eniten yksittäisiä epäkohtia ilmeni kuljetusvälineen kunnossa ja turvallisuudessa sekä pitkien kuljetusten lisävaatimusten noudattamisessa (24 kpl). Kolmanneksi eniten puutteita havaittiin kuljetuskäytännöissä ja tilavaatimusten noudattamisessa 9 kpl. Lopetusvälineitä ei ollut saatavilla kahdessa kuljetuksessa.

Kaavio 2. Kaupallisten kuljetusten eläinsuojelutarkastukset 2011 - 2020

Vuonna 2020 eläinkuljetustarkastuksia pyydettiin kohdentamaan myös hevosten ja välityseläinten kuljetuksiin. Hevoskuljetuksia tarkastettiin yhteensä 37 kpl, joista 16:sta havaittiin epäkohtia. Yhdessä kuljetuksessa oli irtotavaroita hevosten kuljetustilassa ja muut epäkohdat olivat luvan, pätevyystodistuksen tai kuljetusasiakirjojen puuttumisia. Epäkohtien osuus hevoskuljetuksissa oli 43 %.

Porojen kuljetuksia tarkastettiin teurastamoissa sekä kuljetuksen lähtöpaikassa eli siellä missä eläimet lastataan kuljetusvälineeseen. Yhteensä tarkastettiin 18 kuljetusta, joista viidessä todettiin laiminlyöntejä (28 %). Yhdessä oli valaistuksen puute ja muut olivat puuttuvia merkintöjä eläinkuljetuksesta. Välityseläinkuljetuksia tarkastettiin aiempaa enemmän (27 kpl) ja yhdessä kuljetuksessa puuttui kuljettajalta pätevyystodistus ja yhdessä eläinten tarkastusta varten oleva luukku oli jumissa.

Viranomaisen ryhtyi hallinnollisiin toimenpiteisiin vieläkin harvemmin kuin edellisenä vuotena. Kaupallisten eläinkuljetusten tarkastuksissa hallinnollisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin noin 21 %:ssa (35 % 2019, 43 % 2018, 42 % 2017) tarkastuksista, joissa oli havaittu laiminlyöntejä. Niissä 26 laiminlyöntitapauksessa, joissa viranomaisen ei ryhtynyt hallinnollisiin toimenpiteisiin, annettiin 18 tapauksessa neuvoja asian saattamiseksi kuntoon.

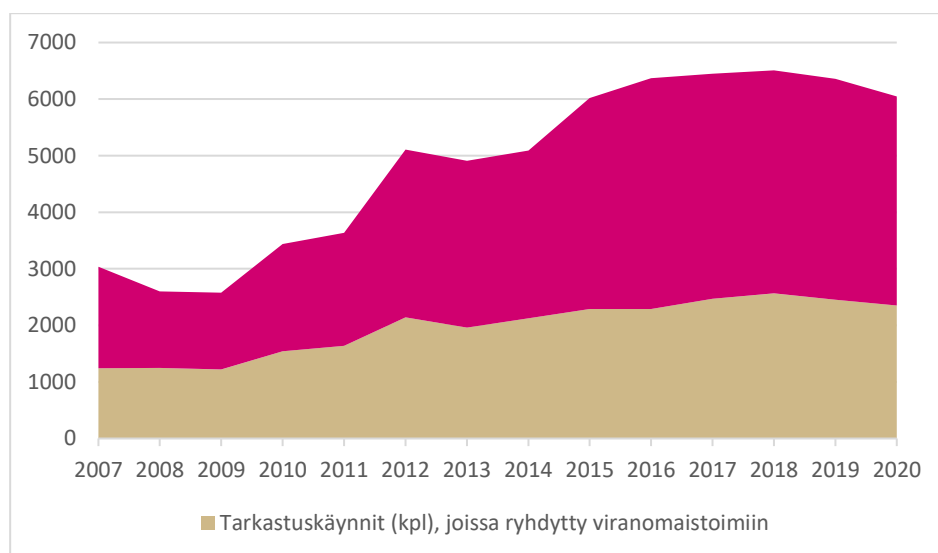
Edelleen asiakirjoihin liittyvät puutteet aiheuttivat eniten laiminlyöntejä. Suoranaisesti eläinten hyvinvointiin vaikuttavia olivat kuljetusvälineen kuntoon ja juottojärjestelmiin liittyvät puutteet. Kuljetusvälineeseen liittyvistä puutteista suurin yksittäinen oli eläinkuljetuksesta kertovan merkinnän puuttuminen, mikä vaikuttaa eläinten hyvinvointiin välillisesti, jos muut liikenteessä liikkujat eivät tunnista autoa eläinkuljetusvälineeksi.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Viranomaistoimenpiteisiin johtaneiden tarkastuskäyntien määrä on vuodesta 2010 lähtien noussut 1500:sta lähes 2500:een, mutta tarkastuskäyntien kokonaismäärän kasvusta johtuen toimenpiteiden suhteellinen osuus on hieman pienentynyt (Kaavio 3).

Merkille pantavaa on kuitenkin, että samaan aikaan kiireellisten toimenpiteiden osuus kaikista viranomaistoimenpiteistä on kasvanut. Vuonna 2010 14 prosenttia tehdyistä toimenpiteistä oli kiireellisiä, kun vuonna 2019 osuus oli jo 25 prosenttia ja vuonna 2020 27 %. Vastaavasti kieltojen ja määräysten osuus kaikista tehdyistä toimenpiteistä on samalla ajanjaksolla pienentynyt 86 prosentista 73 prosenttiin. Lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvu selittää kiireellisten tapausten määrän kasvun.

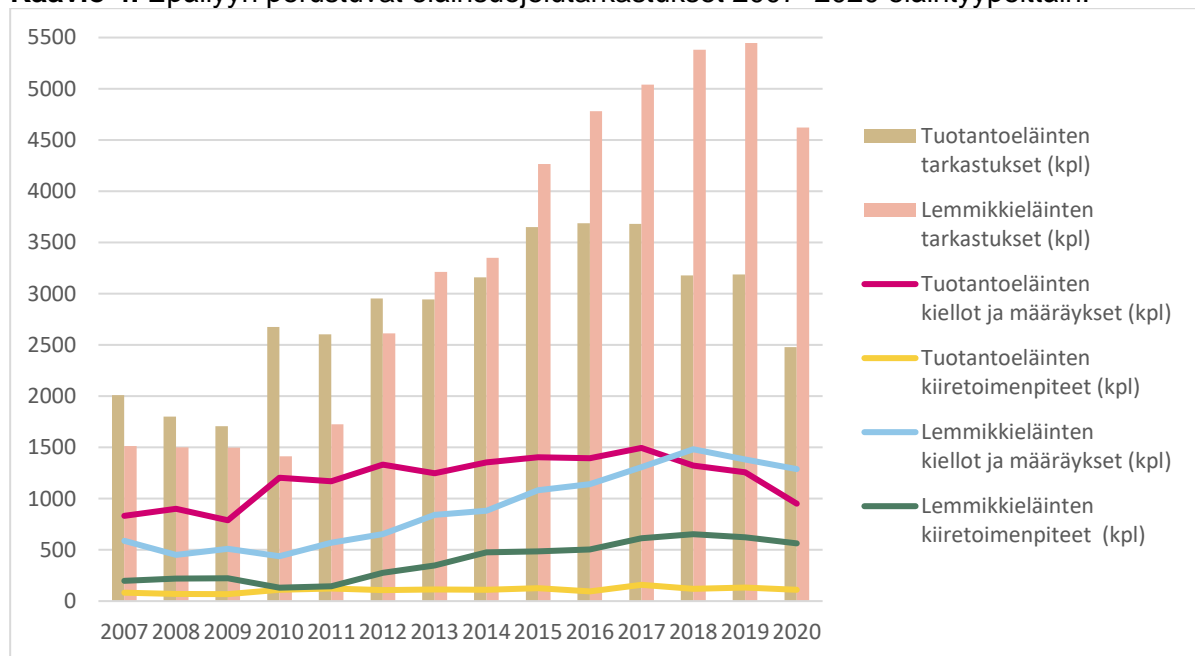
Kaavio 3. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastuskäynnit 2007 - 2020

Eläinlajikohtaisesti raportoituna tarkastuksista suurin osa on viime vuosina kohdistunut lemmikkieläinlajeihin (Kaavio 4). Tuotantoeläinlajien tarkastusten määrä ei ole kasvanut vuoden 2015 jälkeen, ja on vuosina 2018 ja 2019 ollut noin 500 tarkastusta tätä pienempi. Tarkastuskäyntien kokonaismäärän kasvu viime vuosina johtuukin suurelta osin lemmikkieläimiin kohdistuneiden tarkastusten määrän kasvusta. Vuoden 2020 eläinlajikohtaisesti tarkastellut lukumäärät eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin verrattuna, sillä eläinlajikohtaisesta tarkastelusta puuttuu noin 550 tarkastuskäyntiä, joita ei ollut ehditty Lounais-Suomen aluehallintovirastossa tallentaa raportointiin mennessä.

Tuotantoeläinlajien kohdistuneissa tarkastuksissa on 2010-luvulla annettu kieltoja tai määräyksiä 38–45 %:ssa tarkastuksista ja ryhdytty kiireellisiin toimenpiteisiin 3–5 %:ssa tarkastuksista. Vuonna 2020 kieltoja ja määräyksiä annettiin 38 % tarkastuksista ja 5 % tarkastuksista ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin. Lemmikkieläinlajien kohdistuneissa tarkastuksissa 2010-luvulla kieltoja tai määräyksiä on annettu 24–33 %:ssa tarkastuksista, kun taas kiireellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty 8–14 %:ssa tarkastuksista. Vuonna 2020 kieltoja ja määräyksiä annettiin 28 % tarkastuksista ja 12 % tarkastuksista ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin.

Kaavio 4. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset 2007–2020 eläintyypeittäin.

Tarkempaa tietoa havaituista laiminlyönneistä ei ole pystytty nykyisellä tietojärjestelmällä raportoimaan. Tilanteen toivotaan parantuvan lähivuosina, kun uusi rakenteilla oleva valvontasovellus saadaan tältäkin osin käyttöön.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonta

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin aikataulussa. Osa valvontaan valituista tiloista oli lopettanut kotieläintuotannon.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvontaan tulee tiloja myös perusotannon ulkopuolelta, jos eläinsuojelutarkastuksen tai muun viranomaisvalvonnan yhteydessä havaitaan eläinsuojelusäädösten laiminlyönnejä.

Puutteista aiheutuvat riskit

Vaikka lainsäädännön asettamia vähimmäisvaatimuksia eläimen pidolle ei voida suoraan käyttää eläimen tosiasiallisen hyvinvoinnin määrittelyyn, vaarantavat laiminlyönnit eläinten hyvinvoinnin. Lievemmissä laiminlyönneissä eläinten hyvinvointi vaarantuu erityisesti tilanteissa, joissa laiminlyönti on laajaa ja koskettaa useita eläinyksilöitä. Tällaisena ongelmana voidaan pitää esimerkiksi nautojen/vasikoiden vuodesta toiseen toistuvia tilavaatimuksiin sekä pitopaikkojen puhtaanapitoon liittyviä puutteita.

Vakavimman yksittäisen eläinten hyvinvointiin kohdistuvan riskin muodostavat karkeat säännösten noudattamatta jättämiset, jotka usein johtavat eläinsuojelulain mukaisiin

kiireellisiin toimenpiteisiin. Kyse on yksittäistapauksista, mutta laiminlyönnin kohteena voi kuitenkin olla useita eläimiä. Otantaan perustuvissa tarkastuksissa kiireellisiä toimenpiteitä aiheuttavia laiminlyöntejä havaittiin yhdellä nautatilalla. Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa kiireellisiin toimiin sen sijaan ryhdytään suhteellisen usein.

Puutteiden syyt

Yksittäistä selvää syytä säännöstenvastaisuuksien löytymiseen ei ole olemassa, vaan kyse on monitahoisista tekijöistä ja ne vaihtelevat eri eläinlajien välillä. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta puutteet tuotantoeläinten pidossa eivät johdu toimijoiden tietämättömyydestä tai ammattitaidon puutteesta. Tyypillisiä syitä voivat olla muun muassa turtuminen omiin toimintatapoihin, oman jaksamisen väärinarviointi, säännösten noudattamisen kalleus (rakennuskustannukset yms.) sekä alan lisääntyneet tuottavuusvaatimukset. Myöskään uusia lakisääteisiä vaatimuksia koskevien siirtymäaikojen päättymiseen ei aina osata varautua riittävän ajoissa. Lemmikkieläinten ja lemmikkeinä pidettävien tuotantoeläinten pidossa tietämättömyyden vaikutus on suurempi. Vakavissa eläinsuojelutapauksissa taustalla on usein myös toimijoiden uupumusta sekä sosiaalisia ja mielenterveydellisiä ongelmia. Osassa tapauksista voidaan havaita, että valvonnassa ei aina ole käytetty riittävän tehokkaita keinoja, kuten kieltoja ja määräyksiä, uhkasakkoa tai teettämisuhkaa puututtaessa säännösten noudattamatta jättämiseen.

4. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Ruokavirasto on viime vuosien aikana tehnyt teurastamoihin erillisiä eläinsuojeluvalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä, joiden tavoitteena on arvioida teurastamon viranomaisvalvonnan vaatimuksenmukaisuutta, toimivuutta ja tehokkuutta. Vuodelle 2020 suunnitellut eläinsuojeluvalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnit jäivät vallitsevan koronatilanteen johdosta tekemättä, sillä epidemiatilanteessa vältetään ulkopuolisten käyntejä teurastamoissa. Eläinsuojeluvalvontaa arvioitiin kuitenkin osana laajempaa teurastamovalvonnan toimivuutta koskevaa arviointia ja ohjausta, jota suoritettiin etäyhteydellä.

Kaksi aluehallintovirastoa raportoi tehneensä eläinten hyvinvoinnin arviointi- ja ohjauskäynnin paikalliseen valvontayksikköön.

5. ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1. Toimijoiden säädöstentuntemuksen varmistaminen

Vuoden aikana Ruokavirasto julkaisi totuttuun tapaan tiedotteita, joissa kerrottiin muun muassa edellisen vuoden valvontatuloksista ja tulevan vuoden muutoksista. Viestintään käytettiin myös suoraan tuottajille suunnattuja kirjeitä, oppaita (mm. viljelijäopas ja opas kirjanpitovaatimuksista) sekä internet-sivuilla julkaistuja eläinlajikohtaisia vaatimuslistoja. Myös Ruokaviraston nettisivujen ”uutisnotot” olivat aktiivisessa käytössä. Lisäksi käytössä oli Ruokaviraston extranet Pikantti.

Ruokavirasto osallistui aktiivisesti yli kuuteenkymmeneen sekä viranomaisia että eri alojen toimijoita koskevaan sidosryhmätapaamiseen, toimien myös useiden

tilaisuuksien järjestäjänä. Sidosryhmätapaamiset käsittelivät mm. kanojen, broilereiden, sikojen, hevosten, turkiseläinten, kissojen ja koirien, luonnonvaraisten eläinten, vieraslajien sekä täydentävien ehtojen valvonnan linjauksia ja suunnittelua sekä eläinten hyvinvointia tukevien toimenpiteiden pohdintaa. Tilaisuuksissa käsiteltiin myös eläinten suojelua kuljetusten aikana. Myös osa aluehallintovirastoista koulutti toimijoita eläinten hyvinvointiin liittyvistä vaatimuksista.

Ruokavirasto on osallistunut ja vaikuttanut eläinten hyvinvointikeskuksen (EHK) kanssa tehtävään yhteistyöhön johtoryhmätyöskentelyn kautta sekä osallistumalla yhteistyöhön, jonka avulla toimijoille voidaan tarjota tietoa nykyaikaisista eläinten tuotantotavoista ja eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi Ruokavirasto toimii yhdessä aluehallintovirastojen kanssa aktiivisesti sekä tuotantoeläinten että seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnissa, joissa molemmissa on jäsenenä kattavasti myös elinkeinon, järjestöjen ja tutkijoiden edustajia.

Yhteistyö pohjoismaisten viranomaisten kanssa jatkui eläinperäisten hyvinvoinnin mittareiden kehittämiseksi valvontaan (NMDD-projekti). Vuonna 2020 sikojen puhtautta koskevat kriteerit lisättiin valvontaohjeeseen. Työ jatkuu edelleen muiden sikoja ja lampaita koskevien kriteereiden osalta. Kansainvälistä viranomaisyhteistyötä jatkettiin myös osallistumalla muun muassa sikojen hyvinvointia ja valvontaviranomaisten koulutusta käsitteleviin EURCAW:in työpajoihin sekä OIE:n Coordination Working Group- Animal Welfare - työryhmään.

Eläinsuojelulainsäädännön eläinten jalostusta koskevien vaatimusten toimeenpanon parantamiseksi valmistui Luonnonvarakeskuksen yhteistyössä Ruokaviraston ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa tekemä koirien jalostuksen raja-arvoja koskeva raportti, josta pidettiin mediatilaisuus syyskuussa 2020. Lisäksi raportin sisältöä on käsitelty aluehallintoviraston ja Ruokaviraston neuvottelupäivillä. Koirien jalostusta koskevan raportin toisen osan valmistelu on aloitettu. Turkiseläinten hyvinvointia parantava hanke on päättynyt, mutta hankkeen loppuraporttien julkaisu on siirtynyt vuoden 2021 puolelle.

5.2. Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Valvonnan yhdenmukaisuutta ja laatua kehitettiin kouluttamalla valvontaviranomaisia sekä tiedottamalla ja kehittämällä valvontaohjeita. Vuoden aikana pidettiin läänineläinlääkäreille kaksi perinteistä koko päivän mittaista koulutustilaisuutta eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyen. Koulutuspäivillä annettiin palautetta edellisen vuoden valvonnan raportoinnista ja valvontatuloksista sekä kehitettiin, tehostettiin ja yhtenäistettiin valvontakäytäntöjä ja tiedotettiin muutoksista seuraavan vuoden valvonnoissa. Lisäksi kerrottiin ajankohtaisista eläinten hyvinvointiin ja valvontaan liittyvistä asioista. Otantaan perustuvista eläinsuojelutarkastuksista ja täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin tarkastuksista vastaaville läänineläinlääkäreille järjestettiin perinteisten kahden päivän mittaisten keskustelu- ja koulutustilaisuuksien lisäksi kaksi lisäkoulutuspäivää, joissa paneuduttiin erityisesti täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin uusiin vaatimuksiin.

Koulutustilaisuuksista sovitaan edellisen vuoden lopulla ja läänineläinlääkärit voivat vaikuttaa koulutuspäivien sisältöön. Koulutuksissa kerätään osallistujien nimilista, mutta tilaisuuksien osallistumisaktiivisuutta ei erikseen seurata. Käytännössä kuitenkin kaikki läänineläinlääkärit osallistuvat koulutuksiin useamman kerran vuodessa.

Läänineläinlääkärit puolestaan kouluttavat alueensa kunnaneläinlääkäreitä. Koulutusten vaikuttavuus näkyy tehostuneena ja yhdenmukaisempana valvontana.

Perinteisesti kerran vuodessa järjestettävää koko eläinsuojeluvalvontaketjulle eli sekä käytännön eläinsuojeluvalvontaa tekeville tahoille kuten virkaeläinlääkäreille ja poliiseille ja myös käräjä- ja hallinto-oikeuksille, syyttäjänvirastoille sekä oikeusrekisterikeskukselle suunnattua viranomaisten eläinsuojelupäivää ei koronapandemian takia pidetty.

Ruokavirasto jatkoi teurastamoita valvovien viranomaisten säännöllistä ohjausta ja koulutusta. Teurastamojen tarkastuseläinlääkäreitä koulutettiin eläinten hyvinvoinnin valvonnassa niin teurastamolle saapuvien eläinkuljetusten kuin teurastamon alueella tehtävän eläinsuojeluvalvonnan osalta. Erityisesti panostettiin uusien tarkastuseläinlääkärien perehdyttämiseen. Myös aluehallintovirastot ovat tehostaneet Ruokaviraston tukemana ohjaustaan teurastamoissa.

Aluehallintovirastot raportoivat järjestäneensä koulutuksia alueensa virkaeläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin alalta. Suurella osalla aluehallintovirastoista oli yhteistyötä myös muiden alueen valvontaketjun viranomaistahojen kanssa.

Eläinten hyvinvoinnin valvontamenettelyt otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten osalta on kuvattu vuosittain päivitettävässä eläinsuojelutarkastusohjeessa sekä Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO). Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten menettely puolestaan on esitetty eläinsuojelulainsäädännön lisäksi EHOssa.

Taulukko 7. Viranomaisille ja toimijoille annettu ohjeistus.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ohjeet toimijoille	9	9	9	3	1	1				
- päivitetyt, kpl	6	9		3						
- uudet, kpl	3				1	1			1	
Ohjeet viranomaisille	6	9	13	6	6	3				
- päivitetyt, kpl	2	7	3	3	3	3	2	3	3	2
- uudet, kpl	4	2	1	3	3		1			

6. VALVONNAN RESURSSIT

Aikaisempina vuosina lähes kaikki aluehallintovirastot ovat raportoineet valvontaresurssien vajetta. Tilanne on kuitenkin yleisesti ottaen hieman parantunut. Itä-Suomen ja Lounais-Suomen aluehallintovirastot toivat esille nykyresurssien riittämättömyyttä. Lisäksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastot raportoi hienoista vajeusta valvontaresursseissa. Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelun keräämän tiedon mukaan aluehallintovirastojen yhteenlaskettu eläinten hyvinvoinnin valvontaan käyttämä työaika vuonna 2020 oli yhteensä 17,95 henkilötyövuotta 2019 24,8 htv. Luvun pienenemistä saattaa selittää ainakin osittain maatilojen

otantavalvontojen lukumäärän pieneneminen ja ainakin alueellisesti eläintautitorjuntaan liittyvien töiden lisääntyminen.

Tällä hetkellä kunnan valvontaeläinlääkärien virkoja on perustettu 76,5 kpl (2019 74,5 kpl, 2018 70 kpl, 2017 68 kpl, 2016 65 kpl, 2015 66 kpl ja 2014 63 kpl), joissa hoidetaan noin 69 henkilötyövuoden (2019 noin 64 htv, 2018 vajaat 60 htv, 2017 56 htv, 2016 54 htv, 2015 53 htv ja 2014 49 htv) verran valtion valvontatehtäviä. Tästä pelkkään eläinsuojeluvalvontaan käytetään hieman yli 57,6 htv:tä (2019 noin 61, 2018 49). Raportin kirjoittamisen aikaan neljässä virassa ei ole viranhaltijaa. Valvontaeläinlääkärien virka puuttuu kahdesta valvontayksiköstä. Vuonna 2021 valvontaeläinlääkäreiden täysiaikaisesti valtion tehtäviä hoitavia virkoja on 42 kpl (2020 37, 2019 34 kpl).

7. MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Erityisesti tulevina vuosina tarvitaan panostusta eläinsuojelulain kokonaisuudistukseen sekä eläinsuojeluvalvonnan muihin mahdollisiin muutoksiin. Lisäksi täydentävien ehtojen valvontakokonaisuuteen ja CAP-uudistuksen valmisteluun liittyviä töitä jatketaan.

Valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi tullaan eläinsuojeluvalvonnan kohdentamista edelleen jatkamaan ja syventämään. Vuonna 2017 aloitettua käytäntöä, jossa valvonnoissa painotetaan vuosittain päätettävää tiettyä eläinlajia, tullaan jatkamaan. Käytännössä painotetun eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän ja myös kohdennukset vaihtelevat vuosittain eläinlajin mukaan. Kokonaisvalvontamäärä ei kuitenkaan kasva sillä vastaavasti muita tuotantoeläinlajeja valvotaan määrällisesti vähemmän. Tulevaisuudessa tullaan myös testaamaan satunnaisesti valittujen tilojen osuuden lisäämistä eri eläinlajeilla tietyin väliajoin, jotta saadaan yleiskuvaa eläinten hyvinvoinnista Suomessa. Vuonna 2020 otantaan perustuvaa valvontaa oli suunniteltu painotettavaksi sikatiloille, mutta koronaepidemian vuoksi tämä siirretään myöhempään ajankohtaan. Vuonna 2022 valvontaa kohdennetaan erityisesti kanatiloille. Lähitulevaisuuden tavoitteena on hyödyntää nautatilojen riskiperusteisessä valvonnassa muun muassa alkutuotannon hygieniavalvontatietoja, kun valvontatuloksia on alettu tallentamaan riittävän kattavasti uuteen Vati-järjestelmään ja suurin osa tiloista on tarkastettu uusien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi pitkän aikavälin tavoitteena on teurastamotietojen hyödyntäminen tilavalvonnoissa (mm. AVlin tehtyjen eläinsuojeluilmoitusten arkistointi teurastamoilla). Vaikka riskien hyvällä kohdistuksella tunnuslukutavoitteeseen ei tulevaisuudessakaan mitä luultavimmin päästä, tullaan riskiperusteista valvontaa kehittämään ja parantamaan myös jatkossa. Tämä auttaa kohdistamaan valvonnan rajalliset resurssit tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.

Eläinkuljetustarkastusten kohdentamisen kehittämistä jatketaan yhteistyössä aluehallintovirastojen läänineläinlääkärien kanssa niihin eläinkuljetuksiin, joissa on kohonnut riski eläinten hyvinvoinnin vaarantumiselle.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatietojärjestelmien uudistamista jatketaan edelleen tavoitteena laajentaa järjestelmät myös kunnaneläinlääkärien käyttöön. ELVI-järjestelmä kattaa nykyisellään maatilojen ja eläinkuljetusten otantatarkastukset, eläinlääkärirekisterin sekä teurastamojen lihantarkastuksen kuukausi-ilmoitus -osion. Valvontatietojärjestelmien jatkokehityksen myötä on tarve saada laajemmän käyttäjäjoukon lisäksi myös uusia toiminnallisuuksia. Esimerkiksi teurastamoiden valvontatietojen tallentaminen järjestelmään sekä nykyistä monipuolisemmat

raportointitoiminnot etenkin epäilyyn perustuvien tarkastusten osalta mahdollistavat muun muassa valvontatulosten analysoinnin ja valvonnan riskiperusteisuuden kehittämisen entistä tehokkaammin. Samoin valvonnan vaikuttavuutta voidaan seurata nykyistä paremmin, kun järjestelmä mahdollistaa muun muassa korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisen seurannan nykyistä paremmin. Epäilyyn perustuvien tarkastusten sekä mm. säännöllisten, ilman epäilyä tehtävien tarkastusten valvontajärjestelmä ELSU on parhaillaan kehitteillä ja uusi järjestelmä on tarkoitus ottaa viranomaiskäyttöön vuoden 2022 aikana.

Valvonnan yhtenäisyyden varmistamiseksi läänineläinlääkäreiden koulutusta pyritään tulevaisuudessa järjestämään jälleen myös käytännön olosuhteissa maatiloilla. Myös valvontaan liittyvien linjausten selvittämiseksi pidettäviä ad-hoc-kokouksia jatketaan. Ruokavirasto vastaa läänineläinlääkäreiden koulutuksen järjestämisestä.

Valvonnan ohjauksen yhtenä painopisteenä on parantaa eläinten hyvinvoinnin valvontaa tehostamalla epäilyyn perustuvaa valvontaa kunnissa. Virasto ohjaa, ohjeistaa ja kouluttaa jatkossakin tehostetusti eläinsuojeluviranomaisia korjaavien toimenpiteiden tehokkaasta varmistamisesta, jotta todetut eläinsuojelutapaukset eivät pääse pitkittymään ja pahentumaan. Aluehallintovirastoja puolestaan ohjataan huolehtimaan käytännön valvontakoulutuksen järjestämisestä kuntien valvontaelinlääkäreille ja virkaeläinlääkäreitä ohjataan korjaavien toimenpiteiden tehokkaampaan käyttämiseen.

Elinkeinon vastuuta eläinten hyvinvoinnin toimenpideohjelmista, eläinten hyvinvointitilanteen analysoinnista sekä toimenpiteistä hyvinvoinnin kehittämiseksi pyritään edelleen lisäämään. Elinkeinoa kannustetaan myös laatimaan hyvän käytännön oppaita, lisäämään hyvinvointitoimenpiteitä terveydenhuollossa sekä kehittämään eläinten hyvinvointia todentavia laatujärjestelmiä.